

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce (co se nehodí, škrtněte): bakalářská

Posudek (co se nehodí, škrtněte): vedoucího

Práci hodnotil(a): PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.

Práci předložil(a): Miroslava Baranová

Název práce: Bergsonova koncepce umění

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

Cíl práce, kterým bylo představení Bergsonovy koncepce umění na základě jeho hlavních filozofických vhladů, byl splněn. Práce si všímá Bergsonových konceptů svobody, trvání a intuice a spojuje je s motivy Bergsonových úvah o umění. Dobře zpracovaná práce by snad mohla být uzavřena o něco více shrnujícím a údernějším závěrem.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Z obsahového hlediska mohu konstatovat, že práce neobsahuje žádná zásadní pochybení nebo nedorozumění. Samozřejmě, bylo by možné zohlednit více Bergsonových textů a nabídnout plastičtější obraz jeho názorů na umění. Samozřejmě, bylo by možné reflexi Bergsonových názorů prohloubit a nabídnout úplnější formulaci propojující jeho názory z různých textů. To by však bylo možné vyžadovat po kvalifikační práci vyššího stupně. Kolegyně Baranová si dokázala poradit s řadou obtížných filozofických textů, názory v nich obsažené obvykle předkládá s porozumění, dokáže i hledat vztahy mezi myšlenkami z různých textů. Jako bakalářská práce je práce kolegyně Baranové nepochybně úspěšná. Je vytvořená na základě dobré erudice. Je i na dobré stylistické úrovni.

Rád bych však zmínil kritiku Bergsonova pojetí intuice z hlediska možnosti komunikace, kterou kolegyně Baranová ve své práci předkládá. Tato kritika je dosti zvláštní. Kolegyně Baranová upozorňuje na to, že z hlediska Bergsonova pojetí znamená intuice jako poznání trvání dokonalou identifikaci s druhou osobou a tedy vlastně nepřítomnost komunikace, protože v takové identifikaci chybějí rozdílné póly, mezi kterými by komunikace probíhala. K takovému závěru vede kolegyně Baranovou, jak se zdá, Bergsonův *Esej o bezprostředních datech vědomí*, ve kterém je tato nemožnost identifikace s druhým člověkem klíčovým argumentem proti úvahám deterministů. Je však zapotřebí říci, že v *Eseji o bezprostředních datech vědomí* se se slovem intuice ještě nepracuje jako s jedním ze zásadních termínů Bergsonovy filosofie. Takovým termínem se „intuice“ stává teprve později. A v těchto pozdějších úvahách nemá intuice funkci naprosté identifikace dvou různých osob, ale nadrozumového uchopení určitého celku života, celku pohybu, celku pocitu, celku proměňující se věci nebo celku univerza v jeho vývoji (například eseje „Úvod do metafyziky“ nebo kniha *Vývoj tvořivý*). K přijetí tohoto Bergsonova pojetí intuice dokonce kolegyně Baranová v následujících pasážích alespoň částečně dospívá, když ho přijímá v kontextu umění. Nicméně platnost tohoto konceptu u Bergsona je nepochybně širší, to však už v bakalářské práci zohledněno není.

Kolegyně Baranová v souvislostech své kritiky Bergsonova pojetí intuice konkrétně uvádí na s. 14–15 toto: „To však má obtížný důsledek. To znamená, že nemůžeme poznat jiného člověka v jakémkoli dostatečném, adekvátním a úplném smyslu. Intuitivně poznávat subjektivní stavy někoho jiného (na téže úrovni, ve které člověk

má intuitivní znalost vlastních stavů) by znamenalo znát všechny psychické zkušenosti druhé osoby. Mít úplnou intuitivní znalost někoho druhého by ve skutečnosti znamenalo prožívat jeho život ve všech zkušenostech.“ A na s. 15 se uvádí: „Bergsonova teorie trvání a intuice nás pak zřejmě nemůže zcela uspokojit. Heterogenní trvání je základem kontinuity a složitosti psychologické reality a intuice je proces, ve kterém je trvání rozpoznáváno, jako to, čím je. Z toho ovšem plyne, že tato skutečnost vylučuje možnost propojení lidí v rámci komunikace, protože poznat někoho jiného by znamenalo úplnou identifikaci s druhou osobou. Pokud by takové intuitivní chápání jiné mysli bylo možné, znamenalo by to sloučení dvou jedinců do jednoho.“ Jak jsem už naznačil, takovým způsobem je pojetí intuice u Bergsona desinterpretováno, síla intuice naopak spočívá v tom, že se nemusíme trvale a bezesbýtku ztotožnit se životem, do kterého pronikáme, že ho nemusíme prožít v celém jeho průběhu. Existenci tohoto nedorozumění dosvědčuje i to, že v bakalářské práci se hovoří o intuici jako procesu, zatímco Bergson hovoří spíše o schopnosti, která se realizuje v aktech. Není zapotřebí zdůrazňovat, že kritika pojetí intuice z tohoto desinterpretujícího hlediska se nevyhnutelně míjí cílem.

Celá argumentace proti Bergsonově teorii intuice, do které se kolegyně Baranová odvažuje pustit, je nedostatečně promyšlená, což ostatně dosvědčuje i další pasáž ze s. 15: „Zdá se tedy, že Bergsonova teorie trvání a intuice místo toho, aby nabídla model dokonalé komunikace, odporuje samotné myšlence komunikace jako společenského jevu. Lidé by totiž mohli mít dokonalé vztahy pouze tehdy, pokud by komunikovali na úrovni intuice, ale aby vůbec mohli komunikovat, musí zkreslovat svou povahu a povahu jiných lidí, protože komunikace vyžaduje konceptualizaci.“ Z této pasáže se oproti výše uvedeným pasážím zdá, že hlavním argumentem kolegyně Baranové proti Bergsonovu pojetí intuice ve vztahu k problému komunikace je Bergsonova degradace, která je motivovaná pravděpodobně jeho úvahami o intuici, společenské komunikace jakožto konceptualizované, to znamená jakožto zkreslené použitím slov. Tato pasáž však také poukazuje na to, že Bergson směřoval nebo snad měl směřovat k vymezení jakési intuitivní komunikace a že se mu to nepodařilo. Není ale vůbec jasné, co si pod takovou intuitivní komunikací představí, zda je to něco obdobného společenské komunikaci, nebo zda ve spojení s intuicí máme termín „komunikace“ chápat v nějakém jiném významu. Stručně řečeno: kritika klíčového Bergsonova konceptu intuice, pokud se do ní chce interpret skutečně pouštět, by měla být mnohem lépe připravena a promyšlena.

Nechci nicméně vytvářet dojem, že celek práce je vytvořen nepromyšleně a bez příprav. Kritika Bergsonova pojetí intuice představuje z mého hlediska jedno z mála problematických míst této práce. Do rozboru konstatování kolegyně Baranové na toto téma jsem se pustil z toho důvodu, že se domnívám, že autorka práce je schopná diskuze na téma Bergsonovy filozofie na odpovídající úrovni.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Formální úprava bakalářské práce je vyhovující. Autorčino rozhodnutí hovořit v textu práce o Bergsonově spisu *Esej o bezprostředních datech vědomí* jako o „Času a svobodě“ však nepovažuji za vhodné

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Jako bakalářská práce na zvolené téma je text bakalářské práce kolegyně Baranové zpracován, i přes dílčí nedorozumění, kvalitně. Získaná odborná erudice, která je nesporná, vedla v některých dílčích ohledech autorku práce k určitému přecenění vlastních interpretačních kapacit a výsledným deformacím v přiblížení Bergsonových názorů. Tyto deformace však zásadně nenarušují celkový kladný dojem z práce.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Témata k diskuzi při obhajobě byla uvedena výše.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Na základě výkonu u obhajoby výborně, nebo velmi dobře.

Datum: 21. 8. 2017

Podpis:

